

της Λεύκης Σαραντινού*

Περι... διαβάζοντας

«Λίγη Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»: Ένα απάνθισμα κειμένων, βιβλιοκριτικών και συνεντεύξεων, «εφαλτήριο» σκέψης και αναγνώσεων

Βαγγέλης Ραπτόπουλος, «Λίγη Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 32021, σ. 288

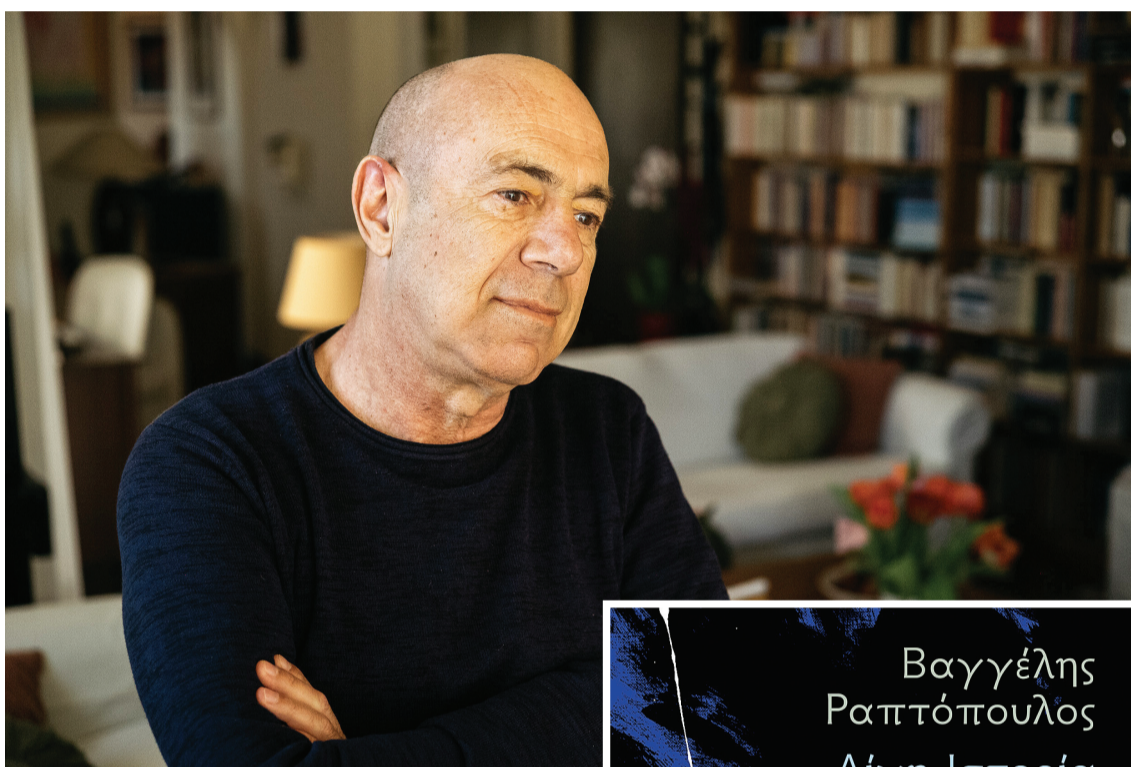
«Λίγη Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», και πιο συγκεκριμένα αυτή που αφορά την τριακονταετία 1980 με 2010, μας προσφέρει ο πολυγραφότατος συγγραφέας και κριτικός της Λογοτεχνίας Βαγγέλης Ραπτόπουλος στη νέα έκδοση του βιβλίου του με τίτλο «Λίγη Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», το οποίο εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2018 και επανεκδόθηκε προσφάτως από τις εκδόσεις Κέδρος.

Για να είμαι ειλικρινής, όταν ακούω τον όρο Νεοελληνική Λογοτεχνία, ο νους μου πηγαίνει στον Τσίρκα, τον Σεφέρη, τον Μυριβήλη και σε όλους αυτούς τους συγγραφείς των ετών πριν και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο –σε αυτήν τη Λογοτεχνία θεωρούσα ότι αναφερόταν το βιβλίο του κ. Ραπτόπουλου αρχικά. Κακώς φυσικά, αφού πλέον η Νεοελληνική Λογοτεχνία μπορεί να οριστεί και ως η Λογοτεχνία της εν λόγω περιόδου.

Το βιβλίο, λοιπόν, του Βαγγέλη Ραπτόπουλου, ένα πολύ όμορφο απάνθισμα κειμένων για κριτικές λογοτεχνικών έργων, άρθρων σχετικών με τη Λογοτεχνία και εκτενείς συνεντεύξεις συγγραφέων, παρουσίασε γι' εμένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για δύο κυρίως λόγους:

—**Πρώτον**, επειδή κατά την εικοσαετία 1980-2000 ήμουν παιδί, οπότε ελάχιστα πράγματα γνώριζα για τη λογοτεχνική παραγωγή της περιόδου πριν από το 1995, τότε δηλαδή που ξεκίνησα να διαβάζω λογοτεχνία για μεγάλους. Να σημειώσω εδώ ότι τα κλασικά πλέον έργα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, τύπου Δούκα, Θεοτοκά κτλ., τα γνώριζα από το σχολείο –τότε τα διδασκόμασταν ακόμη καλά στο σχολείο– και διάβασα πολλά από αυτά όταν μεγάλωσα, αλλά τα σχολικά βιβλία περιείχαν σύγχρονα κείμενα που έφταναν το πολύ ως την Κική Δημουλά. Επομένως για μένα το βιβλίο αυτό ήταν μία μεγάλη αποκάλυψη, αφού βρήκα εδώ πολλές προτάσεις ανάγνωσης από την εν λόγω –άγνωστη σε εμένα– τριακονταετία.

—**Δεύτερον**, επειδή δεν είμαι φιλόλογος και έχω δηλώσει πολλές και εγώ ότι με κουράζουν οι ατελείωτες φιλολογικές αναλύσεις και κριτικές βιβλίων –τις οποίες βρίσκω επίσης ανούσιες και ότι καταστρέφουν τη χαρά της ανάγνωσης, συμπεριζόμενη την άποψη του συγγραφέα–, στο βιβλίο του κ. Ραπτόπουλου βρήκα ακριβώς τις κριτικές των έργων που επιθυμούσα να διαβάσω: σύντομες, εύληπτες και κυρίως σαφείς κριτικές που εστιάζουν στην ουσία των βιβλίων και όχι φλύαρες και πομπώδεις μεγαλοστομίες, τις οποίες ούτε οι ίδιοι οι κριτικοί που τις γράφουν μπορούν να κατανοήσουν τι ακριβώς εννοούν και οι οποίες δεν βοηθούν διόλου το κοινό να κατανοή-

“ Στο βιβλίο του κ. Ραπτόπουλου βρήκα ακριβώς τις κριτικές των έργων που επιθυμούσα να διαβάσω: σύντομες, εύληπτες και κυρίως σαφείς κριτικές που εστιάζουν στην ουσία των βιβλίων και όχι φλύαρες και πομπώδεις μεγαλοστομίες, τις οποίες ούτε οι ίδιοι οι κριτικοί που τις γράφουν μπορούν να κατανοήσουν τι ακριβώς εννοούν και οι οποίες δεν βοηθούν διόλου το κοινό να κατανοήσει περί τίνος ακριβώς πρόκειται σχετικά με το εν λόγω βιβλίο ”

ήσει περί τίνος ακριβώς πρόκειται σχετικά με το εν λόγω βιβλίο.

Αυτά τα δύο, επομένως, είναι τα δυνατά σημεία του βιβλίου του Βαγγέλη Ραπτόπουλου.

Είναι τελικά «Λίγη» αυτή η Ιστορία;

Αξίζει, όμως, να σταθούμε τώρα σε αυτό το «Λίγη» του τίτλου του, το οποίο, εκ πρώτης όψεως, μας ξενίζει κάπως. Τι εννοεί ακριβώς ο συγγραφέας με αυτό; Προφανώς ό,τι δεν περιλαμβάνει ολόκληρη τη λογοτεχνική παραγωγή της εν λόγω περιόδου. Έτσι ακριβώς είναι, και ο ίδιος ο συγγραφέας προσθέτει μάλιστα με κάθε ειλικρίνεια στον πρόλογο του βιβλίου του ότι η επιλογή των έργων που παραθέτει και κρίνει ήταν εξολοκλήρου μεροληπτική και άδικη εκ

μέρους του, αφού έγινε καθαρά με κριτήριο το τι άρεσε στον ίδιο ως ανάγνωσμα. Έδρασε δηλαδή ως συγγραφέας και όχι ως κριτικός, με κριτήρια εγωκεντρικά. Διόλου άσχημο αυτό φυσικά, αφού όλοι γνωρίζουμε ότι, αφενός, κρίνουμε καλύτερα τα βιβλία των οποίων την ανάγνωση πραγματικά απολαύσαμε και ότι, αφετέρου, οι συγγραφείς είναι οι ίδιοι εξαιρετικοί –συνήθως– κριτικοί, όπως άλλωστε και ο κ. Ραπτόπουλος.

Εξάλλου, το «Λίγη» στον τίτλο αποδεικνύεται έξυπνο εφεύρημα, αφού δεν δημιουργεί μεγάλες αναγνωστικές προσδοκίες από μέρους του αναγνώστη –τελικά δηλαδή ο αναγνώστης, ενώ κρατάει «μικρό καλάθι», θα το γεμίσει και με το παραπάνω μετά από την ανάγνωση του εν λόγω βιβλίου, αφού λίγες φορές μας συνεπαίρνει τόσο πολύ ένα βιβλίο το οποίο δεν εμπίπτει στην κατηγορία του μυθιστορήματος.

Οι συνεντεύξεις των καταξιωμένων συγγραφέων

Ιδιαίτερα οι συνεντεύξεις των μεγάλων ονομάτων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην αρχή του βιβλίου είναι κάτι παραπάνω από απολαυστικές κατά την ανάγνωση. Οι καίριες ερωτήσεις του κ. Ραπτόπουλου καταφέρνουν να βγάλουν από το καβούκι τους τους εν λόγω συγγραφείς και να τους αποκαλύψουν όσο πιο αληθινούς γίνεται στα μάτια του αναγνώστη.

Ο προσγειωμένος και ρεαλιστής **Θανάσης Βαλτινός**, ο **Δημήτριος Νόλλας** με το χιούμορ του, δικτυικός και είρων, σε προκαλεί να τον γνωρίσεις και να μιλήσεις κι εσύ μαζί του. Ο **Ανδρέας Φραγκιάς** είναι ο σεμνός και ο ταπεινός

της παράς, χωρίς τάσεις αυτοπροβολής. Ο **Αλέξης Πανσέλλνος** παρουσιάζεται ως ιδεολόγος αντιεξουσιαστής και σπλιτεντής, λιγάκι απαισιόδοξος, αλλά πάντα επαγγελματίας στο είδος του. Ο «κολοσσός» **Βασίλης Βασιλικός** με τη διεθνή εμβέλεια, αυστηρός και με αυτοπεποίθηση. Η **Ράνια Κατσαρέα** πρωτότυπη και διαβασμένη και ο **Γιώργος Ζαρκαδάκης** ως διεθνιστής και ελληνοκεντριστής μαζί και συγχρόνως φιλόσοφος. Και, τέλος, ο **Απόστολος Δοξιάδης** παρουσιάζεται ως αυτό ακριβώς που είναι: ένας μαθηματικός και λογοτέχνης.

Ο κ. Ραπτόπουλος και οι υπόλοιποι συγγραφείς, μέσα από τα άρθρα του πρώτου και τις συνεντεύξεις των δεύτερων, αποπειρώνται να δώσουν απαντήσεις σε ερωτήματα όπως τα παρακάτω:

- Τελικά, ένα best seller είναι πάντα ποιοτικό;
- Η, αντίστροφα, ένα best seller είναι πάντα χαμηλού επιπέδου λογοτεχνικά;
- Το κράτος πρέπει να παρεμβαίνει ή όχι στις πρωτότυπες δημιουργίες;
- Θεσμοί όπως τα Κρατικά Βραβεία δίνουν ώθηση στη Λογοτεχνία ή, εν τέλει, τη φимώνουν;
- Ποια είναι, τελικά, τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία ένα έργο κρίνεται ως «καλό» ή «αριστούργημα»;

Ο συγγραφέας δεν διστάζει επίσης να ασκήσει κριτική και σε όσα θεωρεί «κακώς κείμενα» του χώρου, δηλαδή την πτώση της ποιότητας των λογοτεχνικών έργων που εκδίδονται σήμερα, τον λαϊκισμό και τη χαμηλή κουλτούρα των μαζών, την προσπάθεια χειραγώγησης των λογοτεχνών και των καλλιτεχνών από την πολιτεία στα ρομάντζα και τη manía μας να χαρακτηρίζουμε συλλήβδην ως «καλό» ό,τι εκδίδεται.

Εν κατακλείδι, πρόκειται για ένα βιβλίο-«εφαλτήριο» σκέψης και αναγνώσεων σε ό,τι αφορά τον χώρο της Λογοτεχνίας, το οποίο αποκαλύπτει πολλά και, κυρίως, μας προσφέρει πολλές αξιόλογες αναγνωστικές προτάσεις.

Μετά το «Χαμένο Νόμπελ» του Κώστα Αρκουδέα διάβασα πολλά λογοτεχνικά της γενιάς του '30. Μετά το «Επικίνδυνοι συγγραφείς» του ίδιου, πολλούς Ευρωπαίους συγγραφείς του 19ου και του 20ού αιώνα. Τώρα, μετά την ανάγνωση της «Λίγης Ιστορίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» του Βαγγέλη Ραπτόπουλου προτίθεμαι να συμπληρώσω το κενό με την ανάγνωση της λογοτεχνίας της τριακονταετίας 1980-2010.

*Η Λεύκη Σαραντινού είναι φιλόλογος, ιστορικός και συγγραφέας. Τελευταίο της βιβλίο η ιστορική μελέτη «Μύθοι που έγιναν ιστορία», εκδ. Ενάλιος, Αθήνα 2020.

